

INTERTESTAMENTAIRE PERIODE

LEERPLAN

Versie leerplan: 01-09-2019

Versie module: BT06/C/1

Studie: Opleiding Theologie

Vakgroep: Bijbelse Theologie

Studiepunten: 3 EC | 84 studie-uren

Inhoud

De periode tussen het Oude en Nieuwe Testament kenmerkt zich door turbulente ontwikkelingen, die de toenmalige wereld - ook die van het Nieuwe Testament - ingrijpend hebben veranderd. Dit blijkt ook uit de Evangelieën. Zo vernemen we dat Palestina is bezet door de Romeinen en dat de omgangstaal het Grieks is. Verder blijkt de hogepriester ook een politieke rol te vervullen en treden er diverse nieuwe godsdienstige en maatschappelijke groeperingen op. Ook komt het verschijnsel 'synagoge' voor.

De herkomst van al deze zaken ligt in de intertestamentaire periode. Door kennis te nemen van wat zich in dit tijdvak heeft voorgedaan, krijgt men een beter begrip van de wereld van het Nieuwe Testament.

In dit vak wordt daarom aandacht besteed aan de politieke ontwikkelingen, die zich in deze periode hebben voorgedaan en de mate waarin het volk hierdoor is beïnvloed.

Vervolgens wordt stilgestaan bij de sociaal-culturele ontwikkelingen en de reactie van het Joodse volk hierop. Ook wordt aandacht besteed aan de Joodse literatuur uit deze periode.

Leerdoelen

Algemeen

Na studie van de leerstof ben je bekend met de belangrijkste ontwikkelingen in de intertestamentaire periode (en hun doorwerking in het N.T.) en heb je globale kennis van de inhoud van de apocriefe boeken. Je bent op de hoogte van de belangrijkste theologische vraagstukken binnen het vakgebied en je bent in staat hierin beargumenteerd een eigen positie in te nemen.

Tevens ben je geïnformeerd over de (historische) omvang en relevantie van het aandachtsgebied en je bent in staat deze kennis toe te passen bij de interpretatie van het Oude en Nieuwe Testament.

Kennisverwerving

Vakspecifiek

Na deelname aan dit vak en bestudering van de behandelde stof ben je bekend met de volgende woorden en begrippen en kunt deze kort omschrijven:

intertestamentaire periode, tweede tempel periode, diverse rijken (Assyriërs, Babyloniërs, Perzen, Grieken, Ptolemeeën, Seleuciden, Hasmoneeën, Romeinen, Herodessen), diadochen, Syrische oorlogen, Antiochus IV Epiphanes, Maccabeeën en Maccabese opstand, Nicanorsdag, priester-koning, hellenisme en hellenisering, stoïcijnen, epicureeërs, sceptici, syncretisme, eclecticisme, Zoroastrianisme, targoem, Farizeeën, Saduceeën, Zeloten, Essenen, diaspora, synagoge, Samaritanen en Samaritaanse Pentateuch, Chanukka, messiasverwachting, canon en canonisering, Josefus, Philo van Alexandrië, apocrief, deuterocanoniek, pseudepigraaf, apocalyptiek, eschatologisch dualisme, pseudonimiteit, Septuagint, Dode-Zeeteksten, Qumran gemeenschap, de brief van Aristeas, Masoretische tekst.

Inzicht en vaardigheid

Na afronding van dit vak heb/kun je:

- inzicht gekregen in de historische en politieke ontwikkelingen in en rond Israël gedurende de intertestamentaire periode (en de daaraan voorafgaande periode van ballingschap en terugkeer);
- inzicht gekregen in de (kenmerken van de) opeenvolgende rijken die gedurende die periode heerschappij voerden over Israël;
- inzicht gekregen in de aanleiding, oorzaken en gevolgen van de Maccabese opstand;
- inzicht gekregen in de sociaal-culturele ontwikkelingen gedurende de intertestamentaire periode, in het bijzonder in de invloed van het hellenisme;
- inzicht gekregen in de religieuze ontwikkelingen gedurende de intertestamentaire periode, in het bijzonder in de opkomende Joodse groeperingen (en hun kenmerken), de synagogen en de zich binnen het Jodendom ontwikkelende leerstellige thema's (zoals Koninkrijks- en Messiasverwachting en leven na de dood);
- zicht gekregen op die aspecten uit het N.T. die voortkomen uit historische, politieke, sociaal-culturele of religieuze ontwikkelingen in de intertestamentaire periode;
- inzicht gekregen in de vorming en afsluiting van de O.T.-canon (inclusief de argumenten die pleiten voor een relatief vroege afsluiting van de O.T.-canon) en hierin een eigen standpunt innemen;
- zicht gekregen op de verschillen tussen canonieke, apocriefe/deuterocanonieke en pseudepigrafische geschriften;
- globale kennis gekregen van het genre, de inhoud en belangrijkste thema's van de apocriefe/deuterocanonieke boeken en kan de waarde van deze geschriften beargumenteren;

- kenmerken van apocalyptische literatuur noemen en aangeven waarom (door welke omstandigheden) het genre van de apocalyptiek is ontstaan;
- op hoofdlijnen de aard, de inhoud, de waarde en het belang van de Septuagint en de Dode-Zeeteksten benoemen.

Attitude

Gedurende en na dit vak ben je (meer) onder de indruk geraakt van het belang van de intertestamentaire periode voor het begrip van de goddelijke openbaring in het Nieuwe Testament. Je bent gemotiveerd geraakt deze kennis verder te verdiepen en toe te passen bij de uitleg van de Bijbel.

Toetsing

Schriftelijk of digitaal tentamen over de module (exclusief bijlagen).
Werkstuk over een apocrief boek naar keuze (incl. kritische evaluatie van de inhoud).

Literatuur

Verplichte literatuur

Module *Intertestamentaire Periode*, inclusief bijlagen over de Septuagint en de Dode-Zeerollen.

De deuterocanonieke boeken Tobit, Judit, Ester (Grieks/toevoegingen), 1 Makkabeeën, 2 Makkabeeën, Wijsheid, Wijsheid van Jezus Sirach, Baruch, Brief van Jeremia en Toevoegingen aan Daniël in een Bijbelvertaling naar keuze.

Koorevaar, Hendrik J. en Paul, Mart-Jan (red.). 2013. *Theologie van het Oude Testament: de blijvende boodschap van de Hebreeuwse Bijbel*. Zoetermeer: Boekencentrum. H. 11-12 (53 pages.)

Aanbevolen literatuur

Helyer, Larry 2002. *Exploring Jewish Literature of the Second Temple Period: A Guide for New Testament Students*. Downers Grove: InterVarsity Press.

Jobes, Karen H. en Silva, Moisés 2000. *Invitation to the Septuagint*. Grand Rapids: Baker Academic.

Janse, Sam 2009. *De apocriefen: inleiding op de deuterocanonieke boeken*. Zoetermeer: Boekencentrum.

Lorein, Geert W. 2013. "Ontwikkelingen tussen het Oude en Nieuwe Testament" in: Koorevaar, Hendrik en Paul, Mart-Jan (red.) *Theologie van het Oude Testament. De blijvende boodschap van de Hebreeuwse Bijbel*. Zoetermeer: Boekencentrum, 361-386.

Martínez, Florentino García, Popovic, Mladen en Woude, Adam van der. 2013. *De rollen van de Dode Zee*. Kampen: Ten Have.

Skarsaune, Oskar. 2002. *In the Shadow of the Temple: Jewish Influences on Early Christianity*. Downers Grove: InterVarsity Press.

Theissen, Gerd. 1988. *Ik moest van Pilatus achter Jezus aan: verslag van een speurtocht*. Baarn: Ten Have.

Van den Brink, G., Bette, J.C. en Zwiép, A.W. (red.). 2003. *Inleiding en Synopsis*. (Studiebijbel Nieuwe Testament 1). Veenendaal: Centrum voor Bijbelonderzoek.

VanderKam, James C. 2001. *An Introduction to Early Judaism*. Grand Rapids: Eerdmans.

_____. 2010. *The Dead Sea Scrolls Today*. Grand Rapids: Eerdmans.

